

*Dzīves ūdens, nāves ūdens
Daugavā satecēja –
Es pamērcu pirksta galu,
Abus jūtu dvēselē.
Rainis "Daugava"*

Foto: ARHIS ARHITEKTI

Likteņdārza pirmā desmitgade

11. augusts. Likteņīgi pirmā apmākusies un lietainā diena pēc teju trīs mēnešu garās svelmainās bezlietus vasaras. Kokneses Likteņdārza desmit gadu jubileja ar īpašo koncertu. Pirms 10 gadiem, 2008. gadā, tika iestādītas pirmās ābelītes un sākās Likteņdārza praktiskā realizācija pēc 2006. gadā starptautiskajā konkursā uzvarējušā ievērojamā japāņu dārzu arhitekta ŠUNMIO MASUNO meta. (Par Šunmio Masuno, kurš ir arī dzenbudistu mūks 18. paaudzē un 2006. gadā bija ieradies Latvijā, "E&P" rakstīja 2006. gada 5. numurā.) Likteņdārza projekta autors un, ja tā var teikt, virsuzraugs ir arhitekts ANDRIS KRONBERGS (arhitektu birojs ARHIS). Šogad, pēc 12 gadiem, viņš atkal tikās ar cienījamo Masuno kungu un kopā aplūkoja paveikto. Kā sarunā teica Andris Kronbergs: "Viena no mūsu biroja pilnvarām ir Masuno idejas iemiestošanas laikā uzraudzīt procesu, lai tas nenovirzās no sākotnējās ieceres, piemērojot risinājumus mūsu apstākļiem. Tā, piemēram, Kokneses fonda padome pieņēma lēmumu galvenajā alejā japāņu ķiršu sakuru vietā stādīt ābeles, kam Masuno kungs piekrita. Sakuras nozied pāris dienās, bet ābeles ir skaistas gan ziedos, gan augļus nesot, kā pašlaik. Tāpat arī meža stādījumos tiek izmantoti tradicionālie Latvijā augošie koki."

Foto: J. Brenčis

Kolēģi – Likteņdārza starptautiskā ideju konkursa uzvarētājs japāņu dārzu arhitekts Šunmio Masuno un projekta praktiskais realizētājs Andris Kronbergs (arhitektu birojs ARHIS) pie laukakmeņa, kuram tiks atvēlēta centrālā vieta amfiteātrī

– Masuno kungs ir austrumnieciski atturīgs savu emociju paušanā, bet vai kopīgās pastaigas laikā tomēr nevarēja nojaust, kas viņam patīk un kas ne?

Viņš nekādu vērtējumu nedeva, taču bija jūtams, ka Likteņdārza lielums atstāj uz viņu spēcīgu iespaidu, jo līdzšinējā praksē tik lielas teritorijas viņam bieži nav gadījies projektēt.

– Vai, ķeroties pie Likteņdārza projekta realizācijas, jūs paši īsti apjautāt, cik liels tas būs?

Var jau būt, ka mums tas nav nekāds dižais brīnums, jo mēs esam pieraduši pie plašumiem, mūsu daba nav tāda kā tradicionālais japāņu dārzs, kas ir teritorijas ziņā ļoti ierobežots. Vēl man šķiet, ka viņam patīka skatu terase, kur Daugava redzama lielā garumā, pāri Daugavai pretī – Kokneses pilsdrupas. Tā vieta pati par sevi ir izcila. Masuno bija iezīmējis nelielu paviljoniņu, bet mēs izlēmām uztaisīt atklātu konkursu un iesaistīt jauno paaudzi, arhitektūras studentus. Tapa pilnīgi citāds paviljons ar skatu terasi. Koka terasīte ir kvalitatīvi uztaisīta, labi apdzīvota. (Pat tik pelēkā, lietainā dienā tur bija jaunlaulātie – red.). Tas ir objekts, kas viņam nevarēja nepatikt. Vēl mēs runājām par septiņiem lielajiem akmeņiem, kas pēc oriģinālās ieceres jāieliek ūdenī

amfiteātrī. Viens ļoti liels akmens ir atvests no karjera, tas viņam ļoti patika, viņš to burtiski apglāstīja un teica, ka to var likt kā galveno. Vēl ir viens akmens, mazliet mazāks, ar plakānu virsmu kā ziedoklītim. Tas arī der.

– Tie ir vēl veicamie darbi, tāpat kā lielais kalns, kuru turpina uzbūvēt. Kāda ir kalna ideja?

Tad jāatgādina viss cikls, kas Likteņdārza apmeklētājam jāiziet – no pagātnes, caur pārdomu mežu, caur atmiņu namu, kas arī vēl jāuzceļ, jo pagaidām informāciju par 20. gadsimta upuriem var saņemt ar virtuāliem instrumentiem, mobilajā telefonā, nolasot faktus, piemēram, par Pirmā pasaules kara notikumiem vai izsūtīšanām, taču visa informācija tiks apkopota atmiņu namā, muzejā, kas atradīsies uzbūvētā paugurā. Pēc tam mēs nonākam amfiteātrī. Tas ir analogs baznīcai, kur var nodoties domām, meditācijai. Ejot tālāk gar krastmalu uz skatu terasi, varam relaksēties no smagajām pagātnes domām atpakaļ uz ikdienu. Kāpjot ziedu kalnā un pārejot tam pāri, atgriezīties atpakaļ šodienā, bet ar domu par nākotni, ko simbolizē daļēji jau uzceltā multifunkcionālā halle ar konferenču telpām, kafejnīcu, restorānu.

Vizualizācijas: ARHIS ARHITEKTI

Daudzfunkcionālās ēkas pirmās kārtas ārskata vizualizācija ↑

Daudzfunkcionālās ēkas konferenču telpas iekšskata vizualizācija ←

– Kas ziedēs tajā ziedu kalnā?

Ne jau nu rozes. Tai jābūt ziedu pļavai, un botāniķiem būs jāparūpējas par tādu augu sastāvu, lai ziedēšana turpinātos visu vasaru, atjaunotos pēc pļaušanas.

– Vai multifunkcionālā halle jau bija paredzēta Masuno iecerē?

Bija paredzēta sabiedriskā ēka. Kokneses fondam savulaik bija ideja šo ēku veidot kā skatu torni, no kura varētu pārredzēt visu parku. Bet mēs nācām ar drusku citādu domu – skatu torni nosacīti noguldīt uz zemes un izveidot tādu kā slīpu, uz augšu paceltu tiltu, kur 180 metru garās ēkas augstākais gals atrastos 12 metrus virs zemes līmeņa.

Modelējām dabā, uzbraucām ar pacēlāju 11 metru augstumā un konstatējām, ka tas ir pietiekami, lai pārredzētu visu parku. Ēka tika uzprojektēta jau 2008./2009. gadā, taču tādu uzbūvēt no ziedojumiem vien nav iespējams.

– Pēc ikgadējās Latvijas Televīzijas ziedojumu akcijas 2016. gada augustā uzzinājām, ka mērķziedojumu 60 000 EUR apmērā multifunkcionālās ēkas celtniecībai veicis plaši pazīstamais mecenāts no Vācijas Gaidis Graudiņš.

Pēc tam arī saņēmām lūgumu izskatīt iespēju multifunkcionālo halli būvēt pa daļām. Pašlaik gandrīz gatava ir ēkas zemākā puse, kur būs neliela kafējnīca, konferenču zāle, labiercības un citas telpas apmēram 700 kvadrātmetru

Foto: J. Brencis

Likteņdārza desmitās jubilejas koncerta laikā 11. augustā beidzot lija lietus. Koki, krūmi un zāle tvēra tik nepieciešamo valgmi, un arī cilvēki šķita priecīgi un atspirguši, kaut arī bija jātinas lietusmēteļos. Vēlāk varēja vērot sirreālu skatu, kā kūp Daugava, vēsajam lietum saskaroties ar silto upes ūdeni. Vai tā bija vēsts no tāliem laikiem? Pateicība par to, ka atceramies?

platībā. Kopējā platība, kad tiks uzbūvēts arī restorāns ēkas augstākajā galā, būs divarpus reižu lielāka.

– Likteņdārzs top kā tautas objekts, kur katrs ir aicināts atvest savu akmeni vai smilšu maišeli. Vai nepastāv bažas, ka tas apaus ar pašdarbību? Ka kāds gribēs nolikt arī savu dārza rūķi? Pielikt kaut ko projektam klāt. Jūs kā galvenais projekta uzraugs esat tas, kurš pasaka šķic!

Es neesmu! Ja ir tāda pretrunīga situācija, kad kādam gribas vairāk nekā koncepcijā paredzēts, tad ir jājautā mums, jo Kokneses fonds mūsu birojam ir uzlicis par pienākumu jeb, tā sakot, misiju izteikt savu viedokli par kritiskiem gadījumiem. Tad mēs arī sakām, ko domājam. Pagaidām viss, kas radies no jauna, atbilst koncepcijai. Tika atklāti nezināmi Pirmā pasaules kara ierakumi, un pie tiem tēlnieks Ojārs Feldbergs uzstādīja Latviešu strēlnieku pulku dibināšanas simtgades atcerei veltītus akmeņus. Valda Zatlera prezidentūras laikā japāņi viņam uzdāvāja akmeni no Hirosimas. Būdam Likteņdārza patrons, viņš akmeni atveda uz Koknesi. Arī tam atrada vietu Daugavas krastā, jo ideja ir tā pati – upuru piemiņa.

– Un amatniecības skolu audzēkņu veidotās koka figūras bērnu laukumā?

Bērnu laukums nav pašā parkā, bet apkalpošanas zonā pie automašīnu stāvvietas, lai bērni, nosēdējušies automašīnā, var izskrieties un izvingrināt rokas un kājas. Tas, ka Likteņdārzs pamazām apaug ar lielākiem vai mazākiem ziedojumiem vai idejām, nav nekas slikts. Protams, katrs gadījums ir kritiski jāizvērtē, bet tas, ka aktīvi iesaistās tik plaša sabiedrība, vairo arī katra cilvēka personisko līdzpārdzīvojumu.

Televīzijas translācijā no Likteņdārza 10. gadadienas koncerta, lūgts izteikt savu novēlējumu, Šunmio Masuno, vērstoties pie visiem, kas piedalījušies Likteņdārza veidošanā, vēlēja gūt sirdis mieru. Ir radīta vieta, kas savieno pagātņi ar nākotni, un viņš cer, ka dārzs arī turpmāk tiks kopts tikpat rūpīgi un pildīs savu misiju. E&P

Zaiga Kipere